

Żbikowska, Małgorzata

"General Franciszek Paszkowski 1778-1856", Jan Pachowski, Warszawa 1982 : [recenzja]

Przegląd Historyczny 74/3, 601

1983

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych, tworzonej przez Muzeum Historii Polski w Warszawie w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został opracowany do udostępnienia w Internecie dzięki wsparciu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego w ramach dofinansowania działalności upowszechniającej naukę.

zione. Wyraźnie zabrakło w książce miejsca na przedstawienie sytuacji autochtonicznej ludności.

K. S.

Jan Pachoński, *Generał Franciszek Paszkowski 1778—1856*, Wydawnictwo Ministerstwa Obrony Narodowej, Warszawa 1982, s. 304.

W serii biografii wydawanych przez MON ukazała się kolejna pozycja, tym razem poświęcona życiu i działalności gen. Franciszka Paszkowskiego. Postać generała zapisała się na trwałe w pamięci potomnych, przede wszystkim ze względu na jego związki z Tadeuszem Kościuszką. Sam jednak nie miał szczęścia do historyków: surowo osądzili go T. Korzon, Sz. Askenazy i W. Berent. Jedni wytykali mu brak zdolności wojskowych i odwagi, inni znajdując te cechy odkrywali mierność moralną. W osobie Pachońskiego znalazł wreszcie Paszkowski „swego” historyka. Dla wiarygodności obrazu życia i działalności generała autor przeprowadził imponującą swymi rozmiarami kwerendę w archiwaliach francuskich, włoskich, austriackich, sięgnął po dokumenty saskie i pruskie. Natomiast większość polskich archiwaliów, które mogłyby służyć biografii Paszkowskiego, uległa zniszczeniu w czasie II wojny światowej. Część jednak autor zachował w opisach, co miało kapitalne znaczenie dla wartości pracy. Po starannej analizie materiału źródłowego Pachoński ocenił generała jako „sympatyczną postać” i „człowieka uzdolnionego” (s. 5). Trudno wręcz oprzeć się wrażeniu, iż autor czasami gloryfikuje Paszkowskiego. Szczególnie sympatycznie prezentuje się charakter generała, co na tle skłóconych i obłudnych postaci ówczesnych polityków i wojskowych wydaje się zaletą bardzo cenną. Natomiast blado wypadają osiągnięcia Paszkowskiego jako historyka. Pachoński poświęcił posłowie dziełu generała „Dzieje Tadeusza Kościuszki Pierwszego Naczelnika Polaków”. Zajął się analizą tej pracy przede wszystkim ze względu na „autora, którego talent historyczny mógł tu zabłysnąć w pełni” (s. 246). Jak słusznie zostało w tej analizie podkreślone, generał miał idealne warunki, aby stworzyć znakomite dzieło historyczno-polityczne: wykształcenie, doświadczenie polityczne i wojskowe, pełniona przez pewien czas funkcja sekretarza Naczelnika, znajomość jego otoczenia, jego zgodę na zbieranie materiałów do biografii. Mimo tych wyjątkowych możliwości stworzył dzieło ciężkie, pompatyczne, bez konkretnych informacji, bardzo powierzchowne. Wszystko to dało uzasadnione podstawy T. Korzonowi do wygłoszenia niepochlebnych uwag o talencie pisarskim i historycznym Paszkowskiego, które to Pachoński, choć z ociąganiem, wydaje się jednak podtrzymywać.

Praca została opatrzona starannymi przypisami, zawiera indeks osób i nazw geograficznych oraz dwa aneksy. Jeden z nich jest wyjątkowo cenny, gdyż zawiera „Zestawienie prac filozoficznych napisanych przez Paszkowskiego w latach 1799—1804” sporządzone przez autora na podstawie zbiorów rękopiśmiennych BUW, które przepadły w trakcie II wojny światowej.

M. Z.

Marian M. Drozdowski, *Z dziejów stosunków polsko-amerykańskich 1776—1944*, Instytut Wydawniczy PAX, Warszawa 1982, s. 281.

Książka jest plonem wieloletnich zainteresowań autora problemami polsko-amerykańskimi i życiem Polonii w Stanach Zjednoczonych. Część publikowanych szkiców była przez Drozdowskiego wykorzystana na sympozjach organizowa-